

การควบคุมการสูญหายของน้ำมัน

เนื่องจากการสูญหายของน้ำมันเป็นปัญหาที่สำคัญของกิจการน้ำมัน แม้ว่าเปอร์เซ็นต์การสูญหายจะเห็นว่าต่ำ สมมุติว่าโดยเฉลี่ยทั้งปี 0.25% แลกค่านวดอกมาเป็นปริมาณและมูลค่าแล้วอาจเป็นจำนวนเงินหลายสิบล้านบาทสำหรับกิจการขนาดใหญ่ ยิ่งน้ำมันมีราคาสูงขึ้นเท่าใดการพยายามลดการสูญหายของน้ำมันยิ่งมีความสำคัญมากขึ้นเท่านั้น เพราะนอกจากจะมีผลโดยตรงต่อกำไรสุทธิแล้ว การควบคุมการสูญหายยังช่วยในการรักษาคุณภาพของน้ำมัน และพร้อมกันนั้นยังลดอุบัติเหตุ (ความปลอดภัยของคลังน้ำมัน) ไปในตัวอีกด้วย

การควบคุมเป็นขบวนการหนึ่งที่จะช่วยให้กิจการสามารถบรรลุถึงเป้าหมายที่กำหนดไว้ การควบคุมมิได้หมายถึงการจ้องจับผิดหรือจับทุจริต แต่การควบคุมจำเป็นต้องมีขึ้นเพื่อหามาตรการแก้ไขถึงสิ่งบกพร่องในการปฏิบัติงาน สำหรับกิจการน้ำมันซึ่งเพื่องการควบคุมน้ำมันย่อมหมายรวมทั้งด้านคุณภาพ (อธิบายอยู่ในภาคผนวก จ.) และปริมาณควบคู่กันไป แต่วิทยานิพนธ์ฉบับนี้จะมุ่งเฉพาะการควบคุมด้านปริมาณ เพราะจุดประสงค์ของการควบคุมการสูญหายของน้ำมัน

ขบวนการของการควบคุมการสูญหายของน้ำมัน คือ

1. การตั้งเป้าหมาย ได้แก่การกำหนดอัตราการสูญหายตามปกติวิสัย (Loss Target)
2. การตรวจวัดการสูญหายจริงที่เกิดขึ้น (Measuring & Recording)
3. การวิเคราะห์ถึงส่วนแตกต่าง เพื่อหาสาเหตุที่แท้จริง (Variance Analysis)
4. การจัดการแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ เพื่อให้การปฏิบัติงานของคลังน้ำมันมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

สำหรับการตั้งเป้าหมาย (หรือ Loss Target) โดยปกติเป็นหน้าที่ของคณะกรรมการควบคุมการสูญหายของน้ำมัน ฉะนั้นนายคลังน้ำมันแต่ละแห่งย่อมมี Loss Target เป็นไม้วัดประจำคลังอยู่แล้ว ปัญหาในขั้นต่อไปก็คือ จะทราบได้อย่างไรว่า การสูญหายจริงที่เกิดขึ้นเป็นเท่าใด เท่ากับว่าจะต้องศึกษาถึงการปฏิบัติงานของคลังน้ำมัน ซึ่งในด้าน การควบคุมจะแยกออกตามหน้าที่ 2 ประการคือ

- ก. การควบคุมด้านปฏิบัติงาน (Physical Function or Operating Control)
- ข. การควบคุมด้านการจดบันทึก (Recording Function or Accounting Control)

ถ้าไม่มีการปฏิบัติงานเกิดขึ้น การจดบันทึกก็ย่อมเกิดขึ้นไม่ได้เช่นกัน (เพราะ ทั้ง 2 กรณีเกี่ยวเนื่องกัน) แม้ว่าจุดประสงค์ของวิทยานิพนธ์จะศึกษาด้านการจดบันทึก เป็นสำคัญ แต่จะขอกล่าวถึงวิธีการควบคุมการปฏิบัติงานพอสังเขปประกอบความเข้าใจ ดังนี้

วิธีการควบคุมการปฏิบัติงาน แบ่งตามหน้าที่ของนายคลังน้ำมัน คือ

1. การรับน้ำมัน เช่น การรับน้ำมันจากเรือ ก่อนทำการสูบน้ำเข้าคลังจะต้องวัดถังในเรือและตั้งบนบกว่ามีจำนวนเท่าใด และหลังการสูบน้ำเข้าคลังจะต้องวัดถังว่าถังในเรือและตั้งบนบกมีจำนวนเท่าใด เพื่อดูว่าปริมาณที่จ่ายออกจากถังในเรือตรงกับปริมาณที่รับเข้าตั้งบนบกจริง และตรงกับเอกสารจ่ายของคลังต้นทาง เป็นต้น การตรวจสอบการรับจะต้องมีการทดสอบคุณภาพด้วย

2. การจ่ายน้ำมัน เช่น การจ่ายน้ำมันลงรถบรรทุก รถไฟ หรือลงเรือ จะปฏิบัติอย่างไร การใช้มิเตอร์ควบคุมการจ่ายตรวจสอบได้อย่างไร การจ่ายออกทุกครั้งต้องมีเอกสารซึ่งจ่ายที่ไต่รับอนุมัติถูกต้อง

3. การเก็บรักษาน้ำมัน จะต้องทำการวัดน้ำมันทุกเช้าก่อนวัดถังจะต้องตรวจสอบว่ามีน้ำปนอยู่หรือไม่ ถ้ามีก็ต้องปล่อยน้ำออกให้หมดแล้วจึงทำการวัดถัง วิธีการวัดถัง วัดอุณหภูมิ การตรวจสอบคุณภาพน้ำมันเหล่านี้ อยู่ในความรับผิดชอบของนายคลังน้ำมัน

กล่าวอย่างง่าย ๆ ก็คือ นายคลังน้ำมันมีหน้าที่ดูแลน้ำมันที่เก็บไว้ที่คลังตน จะ
 ท่องรูว่าน้ำมันแต่ละถังเหลือเท่าใด การรับเที่ยวใหม่จะทำให้สิ้นถังหรือไม่ การจ่ายน้ำมัน
 เช่น ขายให้ลูกค้าจะจัดส่งโดยวิธีใด เป็นต้น นอกจากนี้ก็ต้องตรวจตราอุปกรณ์และ
 เครื่องมือเครื่องใช้ใหม่ประสิทธิภาพอยู่เสมอ รวมทั้งคำนวณความปลอดภัยของคลังน้ำมันด้วย
 ทั้งหมดที่กล่าวมาเป็น เรื่อง ของงานปฏิบัติซึ่งสำหรับกิจการที่มีระบบการควบคุมภายในที่ดีแล้ว
 จะมีคู่มือของการปฏิบัติงานแสดงถึงหน้าที่และความรับผิดชอบ วิธีการทำงานต่าง ๆ เพื่อ
 ให้การปฏิบัติงานมีประสิทธิภาพนั่นเอง

สำหรับการควบคุมการปฏิบัติของนายคลังน้ำมัน ปกติจะมีหน่วยควบคุมโดยตรง
 จากฝ่ายจัดทาสถิตภัณฑ์อยู่แล้ว และยังมี การตรวจสอบการปฏิบัติงานทั่ว ๆ ไปจากฝ่าย
 ตรวจสอบภายในอีกด้วย

การควบคุมด้านการจกบันทึก

ถ้าไม่มีการควบคุมด้านการจกบันทึก ฝ่ายบริหารก็ไม่สามารถที่จะทราบถึงความ
 ถูกต้องของการปฏิบัติงานของคลังน้ำมันต่าง ๆ ทั่วประเทศได้ว่า มีการซื้อ - ขาย ปริมาณ
 สูญหายเท่าใด ฉะนั้น การที่จะควบคุมการปฏิบัติงานของคลังน้ำมันต่าง ๆ เพื่อให้ทราบ
 ถึงปริมาณการสูญหายของน้ำมันที่แท้จริงจะต้องอาศัยการควบคุมด้านการจกบันทึกเป็นสำคัญ
 นั่นก็คือการใช้ประโยชน์จากระบบบัญชีน้ำมันคลังคลัง ในการให้ข้อมูลและรายงานต่าง ๆ
 ของการเคลื่อนไหวของน้ำมันและปริมาณที่สูญหาย ซึ่งสามารถนำไปใช้เปรียบเทียบกับ
 เป้าหมายที่ตั้งไว้ได้ความขวนการ ของการควบคุมดังกล่าวแล้ว